

Bezoekadres

Jacob Bontiusplaats 9
1018 LL, Amsterdam

Contact

www.ombudsmanmetropool.nl
info@ombudsmanmetropool.nl
020 - 625 9999

Instagram

@kinderombudsman_metropool

LinkedIn

Ombudsman-metropool-amsterdam

Aan het college van B&W Amsterdam**Per e-mail**

Datum: Amsterdam, 10 september 2025

Onderwerp: aanbieding rapport **Zorgen voor dakloze gezinnen in Amsterdam**

Een onderzoek naar de vraag in hoeverre belangen van kinderen worden meegenomen in dak- en thuisloze problematiek.

Geacht college,

Hierbij ontvangt u het rapport **Zorgen voor dakloze gezinnen in Amsterdam**. Het betreft een onderzoek van de Kinderombudsman Metropool Amsterdam naar de vraag in hoeverre belangen van kinderen een rol spelen bij dak- en thuisloze problematiek in Amsterdam. Wij zullen dit rapport op 10 september uitbrengen.

Aanleiding onderzoek

De problematiek rond dakloosheid onder gezinnen in Amsterdam heeft veel aandacht, ook in de media. In de afgelopen jaren hebben wij op basis van casuïstiek onderzoek gedaan naar situaties rondom deze gezinnen en hierover op verschillende manieren aan de bel getrokken.

Niet alleen ik signaleer deze problemen en maak mij zorgen. Toch zie ik de problematiek niet afnemen, integendeel. Dat was dan ook de reden dat ik heb besloten dit rapport te schrijven met mijn bevindingen en observaties. Daarbij sluit ik mij aan bij de bevindingen en aanbevelingen uit het rapport van het Doorbraakteam.

Met dit rapport agendeer ik een aantal inzichten dat vraagt om meer fundamentele herijking en herziening van het dak- en thuislozenbeleid. Niet alleen op gemeentelijk maar ook op rijksniveau. Graag wil ik samen met de rechtspraak en de gemeente Amsterdam optrekken, teneinde landelijk aandacht te vragen voor de belangen van kinderen bij (dreigende) dak- en thuisloosheid.

Uitkomsten onderzoek

De woningnood wordt alleen maar groter. En het aantal kinderen dat in onveilige omstandigheden neemt daarmee toe. Hetzelfde geldt voor de druk op opvanginstellingen. Dat komt deels doordat gezinnen zelf niet tijdig om hulp vragen. Maar ook omdat huisvestingsproblematiek, wanneer gezinnen wel in beeld zijn, niet altijd tijdig door instanties wordt opgemerkt. De keten van instanties sluit niet goed op elkaar aan waardoor er geen goed zicht is op de kinderen en hun gezinnen. Doordat kinderen in onveilige netwerken verblijven of van bank naar bank hoppen komen hun rechten ernstig onder druk te staan. Soms worden zij gescheiden van hun ouders.

Vroegsignalering en preventie komen niet goed van de grond

Problematiek wordt pas opgemerkt als de situatie al is geëscaleerd en de instrumenten - om die problematiek nog het hoofd te bieden - beperkt zijn. Woonproblemen escaleren hierdoor snel tot zorg- of veiligheidsvraagstukken. De Kinderombudsman vindt met name dat de gemeente moet inzetten op vroegsignalering en preventie, zodat dakloosheid voorkomen wordt. Daarnaast is een sluitende ketenaanpak noodzakelijk, waarbij een integraal team met experts op het gebied van zorg, wonen, jeugd en veiligheid samen kijken wat er nodig is en waar maatwerk geleverd kan worden.

Tevens zou de overheid ervoor moeten zorgen dat het bij elkaar inwonen loont in plaats dat mensen hiervoor worden gestraft én dat tijdelijke woonoplossingen ook moeten kunnen gelden voor gezinnen, zodat zij in alle rust verder kunnen zoeken naar stabiele huisvesting. Ik benadruk dat het creëren van meer opvangplekken in Amsterdam niet dé oplossing voor het probleem is. Al moeten kinderen die dat nodig hebben opgevangen worden, al dan niet op basis van maatwerk.

Het afwegen van kinderrechten

Door de versnipperde keten is er te weinig zicht op de kinderen. Een praktische kinderrechtentoets waarbij rechten van kinderen centraal staan, wordt onvoldoende toegepast door professionals, onder meer omdat instanties een dergelijke toets niet kunnen afnemen, maar ook omdat de schaarste in de woningmarkt leidt tot dilemma's in de uitvoering. Het recht op wonen is immers een fundamenteel recht voor kinderen en er is een woning schaarste. De belangen van kinderen in deze situaties blijven onderbelicht blijven, terwijl het destilleren van deze belangen kan helpen om breed te kijken binnen beleid en uitvoering naar woonoplossingen binnen en buiten Amsterdam.

Lang verblijf in de noodopvang schadelijk voor kinderen

Gezinnen hebben niet altijd recht op noodopvang. Amsterdam is een van de weinige gemeente die deze voorziening biedt, maar vanwege de schaarste is deze alleen beschikbaar voor gezinnen die binding hebben met de gemeente. Onder gezinnen die wel toegang hebben tot de (nood)opvang, ervaart een deel van de ouders en kinderen problemen op verschillende leefgebieden. Zo laat het onderzoek zien dat in de begeleiding en ondersteuning (voor kinderen) tekortschiet. Zonder plek om

huiswerk te maken of te kunnen spelen en met emotioneel afwezige ouders die in de overlevingsstand staan.

Rol Rijk

Het gaat om zaken die indruisen tegen de bepalingen opgesteld in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, waar Nederland zich aan gecommitteerd heeft. Deze bepalingen zijn er niet voor niets, want de gevolgen voor kinderen op korte en lange termijn zijn groot: van uithuisplaatsingen tot verslaving, mentale problemen zoals depressie of trauma tot dakloosheid op latere leeftijd. Hoewel ik vind dat er in sommige gevallen eerder maatwerk toegepast kan worden, begrijp ik dat de gemeente Amsterdam hier niet alleen verantwoordelijk voor is. Het Rijk moet meer doen om de rechten van kinderen te garanderen die geen binding hebben met een gemeente die hen opvang kan verlenen. Nu valt een steeds grotere groep kinderen buiten de boot.

Aanbevelingen

In mijn rapport doe ik de gemeente de volgende aanbevelingen:

1. *Pas een praktische kinderrechtentoets toe binnen de uitvoering en beleid.*

Op die manier kan beleid worden ontwikkeld dat voldoet aan (internationale) richtlijnen.

Het betekent in praktijk niet dat een gezin in alle gevallen in aanmerking komt voor een plek in de noodopvang of voor huisvesting. Het is een instrument dat breder kijkt dan deze voorzieningen en kan van betekenis zijn doordat (integraal) gekeken wordt naar de mogelijkheden die er nog wél zijn in zowel de preventieve, opvang- als uitstroomfase.

2. *Zet in op preventie door (grond)oorzaken van dakloosheid te onderzoeken en aan te pakken.*

Onderzoek de routes naar dakloosheid en formuleer op basis van deze routes mogelijke risicosignalen die opgepikt hadden kunnen worden. Maak deze werkwijze onderdeel van de werkwijze van de brede keten van verschillende organisaties die deze gezinnen tegenkomen. Formuleer eveneens interventies op basis van deze signalen om dak- en thuisloosheid te voorkomen. Van een aantal routes is duidelijk waar de knelpunten liggen. Pak deze aan door:

- huisuitzettingen van gezinnen te verbieden als er geen zicht is op passende woon/huisvestingsalternatieven.
- te onderzoeken of bepaalde juridische eisen, zoals het opeisen van een woning, in bepaalde situaties terzijde geschoven kunnen worden.
- ouders die overwegen vanuit het buitenland naar Nederland te verhuizen te informeren over de (on)mogelijkheden op de Nederlandse woningmarkt. Bijvoorbeeld op het moment dat zij een faciliterend Chávez-visum aanvragen in het buitenland.

3. Zet in op preventie door beter gebruik te maken van de bestaande woningvoorraad:

- Maak inwonen lonend door de woonkostentoeslag te verruimen en zorg ervoor dat het project 'Onder de Pannen' ook voor gezinnen toegankelijk wordt. Pas maatwerk toe bij de kostendelersnorm en start een landelijke lobby om inwonen écht lonend te maken door de introductie van een kostendelersbonus.
- Onderzoek mogelijkheden voor maatwerk op kortingen en toeslagen vanuit de Belastingdienst en de Sociale Verzekeringsbank (SVB).
- Maak creatieve woonoplossingen voor alleenstaanden óók mogelijk voor gezinnen.
- Bekijk of verhuiscoaches gebiedsgericht de verhuisketen op gang kunnen brengen zodat grotere woningen weer vrijkomen voor gezinnen.¹⁰⁸

4. Herzie de ketenaanpak binnen uitvoering en beleid:

- Creëer een integraal team dakloze gezinnen waarin wonen, inkomen, zorg, jeugd en veiligheid samenwerken. Dit team fungeert als expertisepunt en escalatieteam.
- Richt een programma-aanpak in dat door de beleidsgebieden heen sturing geeft aan de ketenaanpak dakloze gezinnen.
- Herzie de rollen, verantwoordelijkheden en samenwerkingsafspraken voor een sluitende ketenaanpak.
- Organiseer een (werk)conferentie over dakloze gezinnen.

5. Houd kinderen in het vizier en zorg voor adequate begeleiding.

In alle fases van dak- en thuisloosheid moet meer aandacht komen voor het welzijn en de veiligheid van kinderen. Zorg voor een adequate 'netwerk'-check, laat kinderen niet van de radar verdwijnen en verbeter de (gespecialiseerde) begeleiding bij inwoonsituaties en binnen de opvang.

6. Verbeter de opvangketen:

- Trek 'wonen' en 'zorg' uit elkaar en zorg voor een aparte opvang voor gezinnen die primair een woonprobleem hebben.
- Zorg er bij de toegang tot de opvang voor dat voorzieningen in één keer geregeld kunnen worden. Bijvoorbeeld door het inzetten van een 'satelliet team' gelinkt aan het eerder genoemde expertise team per opvanglocatie waarin de verschillende gemeentelijke disciplines zijn ondergebracht.

7. Zet in op landelijke oplossingen voor gezinnen zonder binding

Borduur voort op de scenario's die hierover eerder uitgewerkt zijn en zet in op onderlinge solidariteit tussen gemeenten.

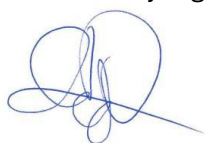
Publicatie

Het rapport met de bevindingen en aanbevelingen publiceer ik op 10 september om 07.00 uur op onze website: www.ombudsmanmetropool.nl. Daarmee is het openbaar. Voor de volledigheid stuur ik ook het persbericht mee.

Reactie

Graag ontvang ik binnen drie maanden een reactie op dit rapport.

Met vriendelijke groet,

Annemarie Tuzgöl-Broekhoven

Kinderombudsman Metropool Amsterdam